

מראי מקומות - מועד קטן

טו:

כדברך, וגם אח"כ נעשה משכן והשרה שכינה ביניהם, ולכן פי' תוס' דעל חטא המרגלים היו בנזיפה. וכן משמע מרש"י בכת"י כאן, שכ' דה"י נזופין משום דכתי' יום לשנה תשאו את עונותיכם, דבחטא המרגלים ה'.

ה. א"ל אביי, ודלמא שאני מנודה לשמים דקיל, וכו' ע' בתוס' הרא"ש (לעיל בסוגיין), שהביא מהראב"ד לפרש שי' אביי, דמבואר דמנודה לשמים אסור בשאילת שלום וחייב בעטיפת הראש, ומצד השני מותר בתשמיש המטה ובקרבות, משא"כ במנודה לב"ד, די"ל דהכל אסור או הכל מותר. ויש לעי', מה הסברא להקל דוקא בדברים אלו במנודה לשמים ולהחמיר באלו. וביאר דתשמיש וקרבות מצוות נינהו, והבורא שהאדם שלו והמצוה שלו, לא רצה לבטל מצותו מפני נדויו. אבל מנודה לב"ד אין בידם לחלק, אלא הכל יהי' אסור או מותר.

ו. שלמים, בזמן שהוא שלם

כ' התוס' הרא"ש בשם הראב"ד דבספרי מרבין שאר קרבות מאם זבח, ועופות ומנחות ויין ולבונה וקרנן עצים, מקרבנו. אולם ע' בריטב"א שהביא מרבתי' דכל זה בקרבות שאין מחוסר כפרה בהן, כמו שלמים, אבל חטאות ושאר קרבות הבאים על חטא, משלח, שלא יהא עומד בחטאו ומחוסר כפרה.

ז. בזמן שהוא שלם, ולא בזמן שהוא אונן

כ' התוס' רי"ד דהיינו דוקא יום ראשון, שהוא יום המיתה, דמדאורייתא הוא אונן, ואסור להביא קרבן. אלא שהוסיפו חז"ל דאם מת ביום א' וקברו ביום ב', דגם ביום הקבורה הוא אונן מדרבנן, וגם אז אינו יכול להקריב קרבן. אבל בשאר ז' ימי אבלות, שפיר יכול לשלוח קרבנותיו. אבל הרמב"ם (ביאת מקדש ב, יא), כ' דאבל אסור להביא קרבות כל ז' ימי אבלות. והכסף משנה שם כתב דכן אי' בתוספתא בפרק י"א דזבחים. וע' במנחת חינוך (רסד, ל), שתמה על דעת הרמב"ם, שהרי הרמב"ם פסק דרך יום א' דאבלות הוא מדאורייתא, ומשמע מדבריו דהקרבן לא מהני אף בדיעבד, ולמה, הא מדאורייתא אינו אבל. ומה שהביא הכס"מ מתוספתא, אולי התוספתא ס"ל דאבלות ז' הוא מדאורייתא, והניח דברי הרמב"ם בצ"ע (ואולי י"ל דשיערו חז"ל דסכ"ס אינו מיושב בדעתו לז' ימים, ולכן תקנו ז' ימי אבלות, וממילא אף מדאורייתא אין קרבנו קרבן, וצ"ע).

ח. ואחרי טהרתו, אחר פרישתו מן המת שבעת ימים

כ' התוס' הרא"ש בשם הראב"ד, דע"כ אחר פרישתו מן המת קאמר, דאם מן הטהרה ממש, מה ז' ימים דקאמר, אע"כ אחר פרישתו מן המת קאמר. וכ' דלמדים מקרא זה דיום נגיעתו עולה לו מן המנין, מדלא קאמר אחרי יום טהרתו.

א. מנודה ומצורע מה הן בכפיית המטה

כ' הריטב"א דאע"ג דלא שייך בהו טעמא דכפיית המטה דאבל, מ"מ, כיון שעונותיהם גרמו להם, ראוי הוא להפוך מטתו, כי נתרחקו מבני אדם, ונהפך להם סדר בני אדם. אולם ע' בגבורת ארי (תענית ל) דפי' באו"א, דהק' דלא שייך ענין של כפיית המטה בתשעה באב, וכ' דעיקר הנדון לענין ת"ב הוא אם צריך לישן על הקרקע, ואף דאבל אם ישן על הקרקע ולא כופה מטתו לא יצא ידי חובתו, אבל בת"ב העיקר הוא השינה על הקרקע. ומה שציידד בגמ' דצריך לכפות המטה, היינו רק להיכר שלא ישן על המטה, אבל עיקר הענין אינו כפיית המטה [כמו אבל], אלא שינה על הקרקע. ובזה ביאר שאלת הגמ' כאן לענין מנודה ומצורע, דהשאלה היא אם צריך לישן על הקרקע, דהיינו אם יש דין שאסור לישן על מטתו באופן רגיל, רק שצריך היכר של כפיית המטה [ובעצם ה' שייך היכר אחא, אלא כיון דבלא"ה צריך לכפות מטתו באבלות משום דמות דיוקנו וכו', לכן תקנו שזה יהי' ההיכר גם לענין ת"ב ובמנודה ובמצורע, על הצד דחייב בכפיית המטה]. וע' ע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (הל' תעניות, עמ' 22, ד"ה והנה), שהביא ב' דינים בכפיית המטה, חדא, דין איסור, דאבל אסור לו לשבת על המטה, וב', דין חיובא, שמחויב הוא לכפות המטה, ואפי' מטות שאינו יושב בהן כלל, אם הם בבית האבל, צריך לכפותם, והוא על דרך הגבו"א, שיש ב' ענינים בזה.

ב. תיקו

ע' בתוס' הרא"ש שהביא בשם הרי"ף דכל תיקו דבהאי עניינא לקולא. והק' בשם הראב"ד, דיוצא לפי הרי"ף דמנודה מותר בנעילת הסנדל וברחיצה. וזה תמוה, שהרי בברייתא קתני וכן אתה מוצא במנודה ובאבל, ועל איזה מתלת דינים דקתני בברייתא קאי (וע' בתוס' דכ' דזיל הכא קא מדחי לה, זיל הכא קא מדחי לה). אי אמלאכה, שרי, כדקתני דמנודה נשכר. אע"כ דקאי או על נעילת הסנדל או על רחיצה, אבל לפי דברי הרי"ף מותר בשניהם. ולכן כ' הראב"ד דאסור בנעילת הסנדל, וכמו שמצינו כשברכוהו לר"א דחלץ מנעליו, וע"ש עוד רא"י לדין זה.

ג. מנודה מהו בתשמיש המטה

הק' הריטב"א, הא צריכים להתרחק ממנודה ד' אמות, וא"כ מה שייך תשמיש המטה. והביא מיש שתי' דשאני אשתו דכגופו היא. אולם כ' דבאמת אף מבני ביתו לא אסרוהו, דהא מחייתו לא אדרי', והביא רא"י לזה מהא דהורקנוס שימש את אביו ר' אליעזר.

ד. כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מנודין היו

פרש"י ביבמות (עב), דמשום מעשה העגל היו בנזיפה. אבל תוס' שם הק' דהא מחל להם על מעשה העגל, ואמר להם סלחתי